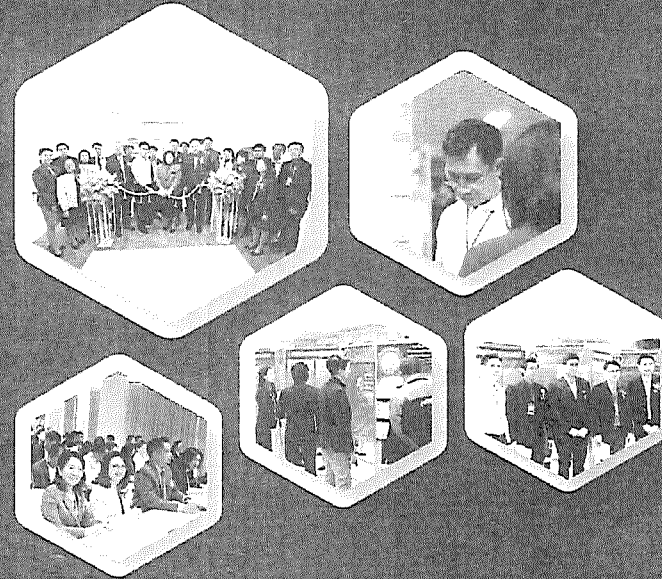

PROCEEDINGS

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัย ระดับบัณฑิตศึกษา (SYMPOSIUM) ครั้งที่ 12
The 12th Graduate Research Conference

PROCEEDINGS การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา (SYMPOSIUM) ครั้งที่ 12

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
GRADUATE SCHOOL, UBON RATCHATHANI RAJABHAT UNIVERSITY
Tel. 045-462997 Fax. 045-389120 www.grad.sab.mbu.ac.th

วันเสาร์ที่ 28 มีนาคม 2563

ณ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
GRADUATE SCHOOL, UBON RATCHATHANI RAJABHAT UNIVERSITY

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองวิพากษ์บทความ (Peer Reviewers)

รองศาสตราจารย์ ดร. มาลี ไชยเสนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ชาญชัย สุกใส	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัครวุฒิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
รองศาสตราจารย์ ดร.นลินี ทองประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรวุฒิ เอกะกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.จำลอง วงษ์ประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยกนิษฐ์ โชติวนิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรีมมาลา ชำคมเขตต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัญญรินทร์ สมพร	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศรีสุนันท์ ประเสริฐสังข์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงษ์ธร สิงห์พันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พักพล มุ่งลือ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิรญา ครองยุติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวิมล โพธิ์กลิ่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุขชาติ บุษย์ชญาณนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุพรรณิ อะโอภิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คมสันต์ ดาโรจน์	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวภัทร ศรีจงแสง	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุดม ทิพราช	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรทัย เลียงจินดาถาวร	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
อาจารย์ ดร. กุลวดี ละม้ายจีน	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
อาจารย์ ดร. ปัญภรณ์ พงศ์ศาสตร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อาจารย์ ดร. วิทยา วรพันธ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร. ศรัณย์ สุดใจ	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
อาจารย์ ดร. เขารักษ์ ทองพุ่ม	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
อาจารย์ ดร. สุรศักดิ์ นิยมพานิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
อาจารย์ ดร. สันติ หวังชื่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
: กรณีศึกษา ชุมชนเจ็ดเสมียน จ.ราชบุรี

Threat issues and the guideline for developing the potentials of creative tourism attraction in the case study
of Chet Samien community, Ratchaburi Province

ธนภัทร ศิริกุลวัฒนา¹ อัญชัญ ตัญตเทศ² และ พัทธ์ชัย ศิริวงศ์¹

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

²คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

E-mail: tanaphat.sirikulvad@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี และ 2) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพ และกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีกลุ่มประชากร 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มชุมชนเจ็ดเสมียน หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องและ ผู้ประกอบการต่างๆในพื้นที่ จำนวนรวมทั้งสิ้น 30 คน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการระดมความคิดเห็น โดยมีการกำหนดแนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อให้ได้เค้าโครงในการสัมภาษณ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี พบว่า ชุมชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการในชุมชนเจ็ดเสมียนมีความต้องการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ แต่ส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และการรองรับผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่แหล่งท่องเที่ยวได้รับความนิยมนานาชาติ โดยพบว่า มีจุดอ่อนตามองค์ประกอบของศักยภาพทรัพยากรท้องถิ่น ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึง ด้านที่พัก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ และด้านกิจกรรม แต่อย่างไรก็ตามชุมชนเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรียังถือได้ว่าเป็นชุมชนที่มีข้อได้เปรียบในการของกรณีศักยภาพด้านทรัพยากรท้องถิ่น เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น และประวัติศาสตร์ต่างๆ รวมถึงมีผู้นำชุมชนและผู้ประกอบการที่มีความเข้มแข็ง มีความต้องการที่จะพัฒนาชุมชนในเชิงการพัฒนาพื้นที่เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบกับการเข้าถึงในด้านเส้นทางและความใกล้เคียงกับพื้นที่เศรษฐกิจ เช่น จังหวัดกรุงเทพฯ ทำให้เป็นโอกาสในการเดินทางของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดใกล้เคียงได้ง่าย

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์ศักยภาพด้านต่างๆ ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อนำมาวิเคราะห์หาแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ของชุมชนเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี พบว่า ในการส่งเสริมให้ชุมชนเจ็ดเสมียนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ยั่งยืน ควรมีการวางแนวทางในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านทรัพยากรและการจัดการทรัพยากร ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ ด้านต้นทุนและงบประมาณ ด้านเทคโนโลยี ด้านการส่งเสริมการตลาด เพื่อให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และสามารถเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมเศรษฐกิจภายในชุมชนต่อไปอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ศักยภาพ ทรัพยากรการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวโดยชุมชน

Abstract

This study is a qualitative research that the objectives are 1) to study issues and threats for developing creative tourism in Chet Samien community and 2) to analyze for the potentials and define the guidelines for developing the potentials of creative tourism attraction in Chet Samien community, Ratchaburi province. The populations can be classified into three groups as Chet Samien community, the government agency and stakeholder, and local entrepreneurs. The total of samples is 30 person by using in-depth interviews and focus group. The results found that 1) the main issues and threats for the development of creative tourism in Chet Samian community, Ratchaburi province

are local community and entrepreneurs in the Chet Samien community want to develop creative tourism within the area, however, most of all still lack of the Readiness for developing creative tourism and managing an tourism impact in case of the growth of popularity of area in the future. Moreover, it is found that there are weaknesses in the components of potential tourism resources, including tourism attraction, accessibility, accommodation, amenities, and activities. On the other hand, the community is also regarded as a community that has the important advantage as the potential of local resources such as local knowledge and thematic history including the community leaders and entrepreneurs within the area have strongly vision to develop their community for being one of creative tourism destination. Besides, the accessibility is easy and the location is near the economic area such as Bangkok, therefore, it is so advantageous to support the adjoining tourists to visit the community easily.

In addition, the results by analyzing the potentials, issues and threats in order to define the guideline for developing the potentials of creative tourism attractions found that for promoting the Chet Samien community as a creative tourism destination sustainably should be planned for many terms such as local resources and resource management, amenities, cost and budget, technology, and marketing in order to be a tool for sustainably supporting the local economy.

Keywords: Potential, Tourism Resources, Creative tourism, Community based tourism

บทนำ

ในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์การท่องเที่ยวโลกเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีความผันผวนในแต่ละปี หรือกระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป รวมถึงรูปแบบการท่องเที่ยว หรือช่วงเวลาว่าง (leisure time) ของผู้คนที่เปลี่ยนแปลงไป ย่อมทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจโลก ซึ่งการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยหนึ่งในการขับเคลื่อนได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในแง่ของการผลิตสินค้าและบริการ และอัตราการแข่งขันที่สูงขึ้น ปรากฏการณ์สำคัญที่ทำให้เกิดเป้าหมายที่แตกต่างกันทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ประเด็นปัญหาทางเศรษฐกิจต่างๆ ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการท่องเที่ยวแบบมวลชน (mass tourism) ต่อสภาพแวดล้อม ข้อจำกัดทางด้านการเมือง การปกครองที่ส่งผลต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวระดับนานาชาติ และประเด็นปัญหาทางสังคมรวมไปถึงกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวใหม่ของยุคสังคมนิยมหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรม (post-modern culture) (Triarchi, 2017) หลังจากนั้น การท่องเที่ยวทางเลือก (Alternative tourism) จึงเกิดขึ้นเนื่องจากการเกิดความหลากหลายทางอุปสงค์ทางการท่องเที่ยว และส่งผลให้การท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ ในชื่อว่า “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative tourism) Raymond and Richards (2000)

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative tourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นมาไม่นาน หลังจากที่ประเทศไทยมุ่งเน้นแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) ในปี พ.ศ.2551 ภายใต้แนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ การศึกษา การสร้างสรรค์งาน และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ของสังคมเทคโนโลยี และนวัตกรรมสมัยใหม่ (สำนักคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จึงนับเป็นพัฒนาการของการท่องเที่ยวทางเลือก (Alternative tourism) ที่พัฒนามาจากแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based tourism) ซึ่งมีพื้นฐานแนวคิดจากทฤษฎีการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) (Suttipisan, 2013) นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ยังเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ต่อยอดมาจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural tourism) ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างการรับรู้และความตระหนักถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม (cultural heritage) เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวจากชุมชน และส่งเสริมการผลิตสินค้าและบริการจากชุมชนท้องถิ่นสู่ตลาดผู้บริโภค เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะ

สำหรับประเทศไทยกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้ถูกพัฒนาแนวทางการปฏิบัติภายหลังที่มีกรมส่งเสริมนโยบายเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ดังกล่าว แต่ก็ยังคงเป็นเรื่องใหม่ และยังไม่เป็นที่รู้จักมากนักทั้งในกลุ่มของผู้ประกอบการด้านธุรกิจการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตาม สินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้กลายเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศอย่าง

ต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากโครงการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product: OTOP) และได้พัฒนาต่อยอดมาสู่การส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมผสานกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวประเภทนี้มีแนวโน้มจะได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560 – 2564) ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน โดยเน้นการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งในเชิงอัตลักษณ์ท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณีและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมนวัตกรรมด้านการพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว และการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยการให้ความรู้และการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563)

ชุมชนเจ็ดเสมียนเป็นชุมชนหนึ่งที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน ตั้งแต่สมัยสุโขทัย เป็นย่านการค้าที่เก่าแก่อายุมากกว่า 100 ปี และยังมีร่องรอยและหลักฐานทางประวัติศาสตร์อยู่ในปัจจุบัน เนื่องด้วยในอดีตเคยเป็นย่านการค้าจึงส่งผลให้ชุมชนเจ็ดเสมียนเป็นเสมือนจุดศูนย์กลางการเดินทาง และการคมนาคมโดยรถไฟที่เชื่อมโยง ประกอบกับถิ่นที่ตั้งถิ่นฐานในบริเวณพื้นที่ริมแม่น้ำแม่กลอง จึงส่งผลให้ชุมชนเจ็ดเสมียนมีความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม ดังนั้น ชุมชนเจ็ดเสมียนจึงเป็นพื้นที่ที่มีความน่าสนใจและถือได้ว่ามีต้นทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาต่อยอดเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ และหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ แต่อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนเจ็ดเสมียนยังไม่เกิดความยั่งยืนแก่ชุมชนท้องถิ่น จึงยังไม่ปรากฏภาพลักษณ์ที่ชัดเจนเหมือนดังชุมชนอื่นๆ ในจังหวัดราชบุรี ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาสภาพปัญหาและปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ และต้องการวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถยกระดับหรือนำเสนอเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยนำแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมาใช้ในการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology study) ซึ่งเป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นการทำความเข้าใจปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ในชีวิตเป็นหลัก เพื่อค้นหาคำตอบของสิ่งที่สามารถเป็นประเด็นในการวิเคราะห์ได้ (ชาย โพธิสิตา, 2550; Mohajan, 2018) โดยมีขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร ตำรา แหล่งข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์เบื้องต้นกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทรัพยากรท่องเที่ยว ตลอดจนศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกรณีศึกษาวิจัยต่างๆ

2. ศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยศึกษาและรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากพื้นที่ศึกษา

3. รวบรวมข้อมูลโดยใช้การศึกษาบริบทของชุมชน และการสัมภาษณ์ (Interview method) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่มย่อย (group interview) ซึ่งการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เลือกโดยกำหนดการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มกลุ่มละ 10 ราย รวม 30 ราย ได้แก่

- 3.1 ชุมชนเจ็ดเสมียน ได้แก่ ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำวิสาหกิจชุมชน และชาวบ้านที่ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

- 3.2 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ท่องเที่ยวจังหวัด สำนักงานจังหวัดราชบุรี วัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี ส่วนราชการจังหวัดราชบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี และองค์การบริหารส่วนตำบล

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัย (Symposium) ระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 12

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

3.3 ผู้ประกอบการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ที่พักประเภทรีสอร์ทและโฮมสเตย์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการร้านขายของฝากของที่ระลึก เป็นต้น

4. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และสภาพปัญหาที่ส่งต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้เครื่องมือ คือ แนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผ่านการพิจารณาข้อคำถามจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องจำนวนอย่างน้อย 3 คน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่

ชั้นที่ 1 ใช้แนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ประชากรผู้ให้ข้อมูลถึงข้อมูลที่มีอยู่จริงเกี่ยวกับศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยว ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ชั้นที่ 2 สํารวจโดยลงพื้นที่แบบทางการและไม่เป็นทางการโดยผ่านเจ้าหน้าที่และประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย

ชั้นที่ 3 สัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม โดยมีการบันทึกเสียงและถ่ายภาพระหว่างการสัมภาษณ์ และพูดคุยแบบตัวต่อตัว และการสนทนากลุ่มเล็ก

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลเบื้องต้น โดยใช้วิธีดังนี้

1) ตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกันของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

2) ตรวจสอบด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งใช้วิธีมากกว่า 1 วิธี คือ การสนทนารายบุคคล รายการกลุ่ม ประกอบการเข้าไปสังเกตการณ์และแฝงตัวเพื่อศึกษาวิถีชีวิตของกลุ่ม และถามซ้ำข้อมูล เป็นต้น

3) ตรวจสอบข้อมูลกับเจ้าของข้อมูลโดยสำรวจการตีความผลสรุปต่างๆว่า ตรงกันหรือไม่ โดยทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (data triangulation) ด้วยการสอบแหล่งข้อมูล แหล่งที่มา และแหล่งบุคคล (สุภางค์ จันทวานิช, 2543)

7. การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสร้างข้อสรุปและนำมาเขียนบรรยาย (descriptive) และส่วนต่อมาก็คือ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการศึกษารายได้แยกออกเป็น 2 ส่วนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 1) ผลการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคต่างๆในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรีและ 2) ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวและหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. สภาพปัญหาและอุปสรรคต่างๆในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี

จากการสังเกตการณ์เชิงพื้นที่และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลพบว่า ถึงแม้ชุมชนเจ็ดเสมียนจะเป็นชุมชนที่มีต้นทุนทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ และมีเรื่องราวประวัติศาสตร์มาตั้งแต่ในสมัยยุคก่อนประวัติศาสตร์จนมาสู่ยุคปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตามปัญหาและอุปสรรคที่ส่งต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี สามารถจำแนกออกโดยแบ่งเป็นด้านต่างๆ ตามองค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวตามหลักการ 5As ของ Buhalis (2000) ดังนี้

1.1 องค์ประกอบด้านดึงดูดใจ (Attraction)

1.1.1 ชุมชนเจ็ดเสมียนยังไม่มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ที่สามารถเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวที่ชัดเจน เช่นเดียวกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆในจังหวัดราชบุรี ซึ่งในอดีตเคยมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตของชุมชนเก่า ตลาดเก่า แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันตลาดเก่าได้มีการปิดตัวลง และมีการใช้ประโยชน์เฉพาะแค่ชาวบ้านในพื้นที่เท่านั้น ซึ่งแหล่งท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ในพื้นที่นั้นมีความหลากหลายโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่น่าสนใจแต่ยังขาดการเรียบเรียงเพื่อนำเสนออย่างเป็นรูปธรรม

1.1.2 ขาดการดูแลจากภาครัฐในท้องถิ่นในการปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวหรือส่งเสริม การอนุรักษ์อัตลักษณ์ท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

1.1.3 เนื่องจากบริเวณพื้นที่ส่วนหนึ่งของชุมชนเจ็ดเสมียนถูกใช้เป็นพื้นที่นิคมอุตสาหกรรม ทำให้สภาพภูมิทัศน์และระบบนิเวศน์มีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จากในอดีตสภาพชุมชนดั้งเดิมเคยเป็นชุมชนเกษตรกรรมแต่ปัจจุบันพื้นที่ส่วนหนึ่งได้ถูกปรับ

รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินในรูปแบบของที่อยู่อาศัยและเขตอุตสาหกรรมส่งผลให้เกิดการปรับพื้นที่ใช้สอยและวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนท้องถิ่นไปจากเดิม

1.1.4 ผลผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นประเภทของฝาก เช่น หัวไชโป้วตอง ขนมเป็ย ผลผลิตภัณฑ์แปรรูปทางการเกษตร เป็นต้น ซึ่งในพื้นที่ที่มีการแข่งขันทางการตลาดค่อนข้างสูง เนื่องจากมีผู้ประกอบการประเภทเดียวกันในพื้นที่หลายราย ทำให้เกิดการตัดราคาและส่งผลต่อความสมดุลของห่วงโซ่อุปทาน

1.2 องค์ประกอบด้านการเข้าถึง (Accessibility)

1.2.1 การเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวค่อนข้างยาก เนื่องจากไม่มีป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจน นอกจากนี้รถโดยสารสาธารณะภายในพื้นที่ยังมีจุดบริการยังไม่ทั่วถึง

1.2.2 ขาดการพัฒนาด้านเทคโนโลยีการกำหนดจุดแหล่งท่องเที่ยวในระบบค้นหาออนไลน์ อาทิ Google Map, Foursquare เป็นต้น

1.3 องค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)

1.3.1 ในด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ พบว่า ชุมชนเจ็ดเสมียนไม่มีจุดให้บริการข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวแก่ผู้มาเยือน ปริมาณและประเภทของร้านอาหารยังมีค่อนข้างน้อยและไม่หลากหลาย ยังไม่สามารถรองรับการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยวได้ทุกประเภท

1.3.2 สถานที่ตั้งของร้านค้า ร้านสะดวกซื้อ ร้านของฝากของที่ระลึก และสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน อาทิ ห้องน้ำสาธารณะ ไฟฟ้า ประปา สถานีบริการน้ำมัน และสัญญาณอินเทอร์เน็ต ตั้งอยู่ในจุดที่เข้าถึงได้ยาก

1.4 องค์ประกอบด้านที่พัก (Accommodation)

1.4.1 ระดับของที่พักค้างแรมยังมีไม่หลากหลาย มีจำนวนค่อนข้างน้อย คุณภาพการให้บริการยังไม่ได้มาตรฐาน เนื่องจากยังไม่มีที่พักระดับโรงแรมภายในพื้นที่

1.4.1 ไม่มีช่องทางในการจองที่พัก ซึ่งในการติดต่อจองที่พักจะต้องติดต่อผู้ประกอบการที่พักโดยตรง

1.5 องค์ประกอบด้านกิจกรรม (Activity)

1.5.1 กิจกรรมภายในพื้นที่ค่อนข้างน้อยและจำกัดจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการทำบายศรีสู่ขวัญ กิจกรรมภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ทำผลิตภัณฑ์แปรรูปทางการเกษตรต่างๆ เป็นต้น เนื่องจากยังขาดความพร้อมของผู้ประกอบการชุมชนท้องถิ่นในการรองรับและจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ขาดความเชื่อมโยงของการเล่าเรื่องความเป็นเอกลักษณ์ของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น

1.5.2 รูปแบบกิจกรรมยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันที่มีความสนใจเฉพาะได้อย่างตรงวัตถุประสงค์ในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว

1.5.3 การทำกิจกรรมในพื้นที่ยังขาดบุคลากรในการนำเที่ยว การจัดกิจกรรมต่างๆ การนำเสนอองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี

ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรีนั้น ผู้วิจัยได้ค้นพบจุดแข็งและโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ดังนี้

2.1 ชุมชนเจ็ดเสมียนเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีประวัติความเป็นมาตั้งแต่ในยุคก่อนประวัติศาสตร์จากหลักฐานการสืบค้นทางโบราณคดีและมีการรวบรวมไว้ ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติราชบุรีรวมถึงประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่สามารถถ่ายทอดแก่นักท่องเที่ยวเพื่อสร้างเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวได้

2.2 ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงที่หลากหลาย ทั้งด้านวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทำให้สามารถสร้างทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือนในพื้นที่ได้หลากหลายประเภท

2.3 ชุมชนมีทรัพยากรท้องถิ่นที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำไปพัฒนาเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เช่น การทำบายศรี การทำผลิตภัณฑ์จากกากกล้วย การทำไชโป้วหวาน เป็นต้น

2.4 ผู้นำชุมชนและชุมชนเป็นผู้มีศักยภาพและวิสัยทัศน์ในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

2.5 ชุมชนมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ภายในชุมชน เป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

2.6 มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาต่อยอดถ่ายทอดผ่านกิจกรรมต่างๆ รวมไปถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การทำการตลาด และการสร้างตราสินค้าท้องถิ่น

2.7 มีสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในพื้นที่ให้ความสนใจและมีแนวโน้มที่จะส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่

2.8 ชุมชนเป็นที่สนใจของผู้ประกอบการภายนอกในการเข้ามาลงทุนในพื้นที่

2.9 ทำเลที่ตั้งใกล้กับจังหวัดกรุงเทพมหานครซึ่งมีระบบคมนาคมที่สะดวกสบายเพิ่มโอกาสให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาเที่ยวได้ง่าย รวมไปถึงเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวในจังหวัดข้างเคียงสามารถแวะมาท่องเที่ยวได้

นอกจากนี้จากผลการศึกษาสภาพปัญหาต่างๆ ดังผลการศึกษาข้อที่ 1 สามารถวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี ได้ดังนี้

1. ด้านทรัพยากรและการจัดการทรัพยากร

1.1. ควรมีการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว หรือสถานที่สำคัญในการเป็นพื้นที่ทำกิจกรรมหลักให้มีศักยภาพที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชน

1.2. ควรมีการอนุรักษ์ และสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่น งานฝีมือ งานศิลปะหัตถกรรมต่างๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว

1.3. ควรมีการสนับสนุนและถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการเล่าเรื่อง (story telling) ประวัติความเป็นมาของชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ จากการสื่อความหมายของบุคคลหรือการทำการตลาดผ่านเนื้อหา (content marketing)

1.4. ควรมีการส่งเสริมให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น และผลิตภัณฑ์สินค้าต่างๆ ในชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ทั้งในระดับท้องถิ่นหรือประเทศ เพื่อนำไปสู่ระดับสากล

1.5. ควรเตรียมความพร้อมการอบรมบุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ ให้มีความพร้อมและมีศักยภาพในการสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวหรือการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชน และสามารถเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราว ความเป็นมา รวมถึงคุณค่าความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวต่างๆในชุมชนเจ็ดเสมียนได้

1.6. ควรส่งเสริมการสร้างตราสัญลักษณ์สินค้า และบรรจุภัณฑ์ที่มีความสวยงามเป็นเอกลักษณ์ชุมชน เพื่อสร้างความดึงดูดใจและสร้างความจดจำให้แก่ผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นการบ่งชี้ถึงการพัฒนาคุณภาพของสินค้าให้กับผู้ผลิต

1.7. ควรมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละรอบแต่ละวัน โดยไม่ควรเกิน 10 – 15 คน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าถึงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่แท้จริง และสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันได้อย่างอิสระ

2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ

แนวทางการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต้องมีการกำหนดจุดบริการข้อมูลนักท่องเที่ยว ให้บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว อำนวยความสะดวก ให้ข้อมูลข่าวสารและเรื่องราวต่างๆเกี่ยวกับชุมชน รวมถึงองค์ความรู้ในการประกอบกิจกรรมภายในรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และควรพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการต่างๆ เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ร้านอาหาร ร้านค้าของฝากของที่ระลึกต่างๆ การดูแลรักษาความปลอดภัย ให้มีมาตรฐานและสามารถใช้งานได้ตลอดเวลา และควรมีการจัดเจ้าหน้าที่เพื่อประเมินคุณภาพของสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการต่างๆ นอกจากนี้ควรส่งเสริมโดยการสร้างแรงจูงใจผ่านการมอบใบรับรองคุณภาพให้กับสถานที่ท่องเที่ยว ร้านค้า ร้านอาหารต่างๆ หรือหากไม่มีระเบียบปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือไม่ตรงตามมาตรฐานก็ควรมีการตักเตือน หรือการให้ความรู้ที่ถูกต้องในการปฏิบัติตนต่างๆของผู้ประกอบการด้วย นอกจากนี้ควรมีการปรับปรุงป้ายสัญลักษณ์ ป้ายบอกทางให้มีมาตรฐานเดียวกันและมีปริมาณที่พอเพียง โดยจัดทำให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ควรจัดทำป้ายบอกทางเป็นระยะ เพื่อให้สังเกตเห็นได้ชัดเจน และสามารถอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้

3. ด้านต้นทุนและงบประมาณ

สำหรับแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในด้านต้นทุนและงบประมาณควรมีการสร้างเชื่อมั่นให้กับผู้ประกอบการ และสนับสนุนให้กับนักลงทุนโดยอย่างยิ่งคนในชุมชนท้องถิ่น เพื่อมีส่วนร่วมในการประกอบธุรกิจชุมชน อีกทั้ง

ควรมีการกำหนดกรอบราคามาตรฐานในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ภายในชุมชนให้ชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจภายในสังคม และส่งเสริมให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม

4. ด้านเทคโนโลยี

ในการปรับปรุงและพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี สิ่งสำคัญที่จะส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ควรมีการพัฒนาในรูปแบบเทคโนโลยี หรือมีการนำอินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้ในการประชาสัมพันธ์ รวมถึงการสร้างจุดตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่ที่ชัดเจน เพื่ออำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ เช่น การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่รวมถึงรูปแบบกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาเลือกประกอบกิจกรรมในพื้นที่ได้ นอกจากนี้หากมีการพัฒนาในรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ภายในชุมชนที่ชัดเจน ก็ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการรูปแบบของการจองเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมออนไลน์ จะสามารถช่วยลดความแออัดและควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวที่ชุมชนสามารถรองรับได้ในแต่ละวัน

5. ด้านการส่งเสริมทางการตลาด

เนื่องจาก การตลาดในยุคปัจจุบันมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นควรมีการส่งเสริมการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ เช่น สื่อวิทยุสำหรับท้องถิ่น สื่อออนไลน์ หรือป้ายประกาศต่างๆ และควรมีการใช้วิธีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายรูปแบบ นอกจากนี้การออกแบบกิจกรรมให้มีความสนใจและมีรูปแบบที่หลากหลายเน้นการสัมผัสถึงวิถีชีวิตชุมชนที่แท้จริง โดยจัดให้มีโอกาสชมการสาธิตกระบวนการผลิตเพื่อสร้างการรับรู้หรือสร้างความตระหนักต่อทรัพยากรหรือคุณค่าความสำคัญของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว จึงเป็นสามารถเป็นเครื่องมือทางการตลาดได้ และควรสร้างกิจกรรมที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวและผู้ติดตามได้หลากหลายกลุ่ม เพื่อให้สามารถเพิ่มทางเลือกให้กับกลุ่มของนักท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี พบว่าชุมชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการในชุมชนเจ็ดเสมียนมีความต้องการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ แต่ส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และการรองรับผลกระทบจากการท่องเที่ยวกรณีที่แหล่งท่องเที่ยวได้รับความนิยมในอนาคต โดยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่วิเคราะห์ตามองค์ประกอบของศักยภาพทรัพยากรท้องถิ่น ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึง ด้านที่พัก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ และด้านกิจกรรม พบว่าชุมชนเจ็ดเสมียนยังต้องปรับปรุงพื้นที่ การออกแบบกิจกรรมที่น่าสนใจ และการสร้างและเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ ให้สามารถรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิม ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลงานวิจัยของ วิทยา ชินบุตร (2561) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรท่องเที่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดปทุมธานี และ วิชชุดา ร้อยพิลา (2558) ที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง องค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่า ทรัพยากรท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ จะมีความสัมพันธ์และมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ แต่อย่างไรก็ตามชุมชนเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรียังถือได้ว่าเป็นชุมชนที่มีข้อได้เปรียบในการของที่มีศักยภาพด้านทรัพยากรท้องถิ่น เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความหลากหลายด้านชาติพันธุ์ เรื่องเล่าความเป็นมาและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นต่างๆ ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน นับได้ว่าเป็นจุดแข็งที่พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมได้ (รุ่งนภา ด่วงทอง, 2554) รวมถึงมีผู้นำชุมชนและผู้ประกอบการที่มีความเข้มแข็ง มีความต้องการที่จะพัฒนาชุมชนในเชิงการพัฒนาพื้นที่เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบกับการเข้าถึงในด้านเส้นทางและความใกล้ชิดกับพื้นที่เศรษฐกิจ เช่น จังหวัดกรุงเทพฯ ทำให้เป็นโอกาสในการเดินทางของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดใกล้เคียงได้ง่าย

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์ศักยภาพด้านต่างๆ ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อนำมาวิเคราะห์หาแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ของชุมชนเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี พบว่า ในการส่งเสริมให้ชุมชนเจ็ดเสมียนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ยั่งยืน ควรมีการวางแนวทางในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านทรัพยากรและการจัดการทรัพยากร ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ ด้านต้นทุนและงบประมาณ ด้านเทคโนโลยี ด้านการส่งเสริมการตลาด เพื่อให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และสามารถเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมเศรษฐกิจภายในชุมชนต่อไปอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิศาล แก้วอยู่และประกอบศิริ ภักดีพิณิจ (2557) ที่พบว่า ความสามารถในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้

อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการผลักดันให้ธุรกิจนำเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการเฉพาะ ควรมีการให้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนต่างๆ นอกจากนี้ควรมีการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการถ่ายทอดอัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านกิจกรรมและการเล่าเรื่อง เพื่อให้เกิดความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรท้องถิ่นทั้งผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวสืบไป นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ กรกช ทรายู และคณะ (2560) ที่ค้นพบว่า ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ควรมีการพัฒนาใน 6 ด้าน ได้แก่ พัฒนาลิขิตใจของแหล่งท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายทุกช่วงวัย การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก การเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว การปรับปรุงที่พักที่เน้นการสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นที่แท้จริง การเน้นการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมมากขึ้น การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยเน้นการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการพัฒนาการสื่อสารแบบบูรณาการไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยในครั้งนี้

1.1 หน่วยงานในท้องถิ่นควรให้ความสำคัญในการวางแผนจัดการและส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชน โดยร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึง

1.2 หน่วยงานท้องถิ่นควรเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการได้มีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดรูปแบบและการนำเสนอการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตลอดจนการรับทราบปัญหาและข้อจำกัดในการจัดการการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และร่วมกันจัด.

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 หน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนสามารถนำงานวิจัยชิ้นนี้ไปปรับใช้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นในชุมชนให้เกิดเป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ และการวิจัยครั้งต่อไปควรให้ความสำคัญกับด้านการบริหารจัดการ การตลาด รวมถึงการศึกษาคุณค่าทางเศรษฐกิจที่แท้จริงจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้สำเร็จลุล่วงไม่ได้ หากปราศจากความสนับสนุนและการให้ความช่วยเหลือจากชุมชนเจ็ดเสมียน ผู้ประกอบการภาคเอกชน และหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องในจังหวัดราชบุรีในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ทำให้ได้ผลการวิจัยที่สามารถนำไปต่อยอดเพื่อประโยชน์เชิงสาธารณะ และผู้ที่สนใจศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กชพร ทรายู กชกร ศรีทวงษ์ ณิชฐิติษฐ์ ดิษฐ์วัฒนกุล และณิชฐิติพัชร มณีโรจน์. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บ้านด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา. วารสารรัชตภาคย์ ฉบับพิเศษ ครบรอบ 23 ปี สถาบันรัชตภาคย์. (2560): 164 - 177
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560 - 2564). (ออนไลน์) 2563 (อ้างเมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2563) จาก: https://www.mots.go.th/download/article/article_20170320150102.pdf
- ชาย โพธิ์สิตา. ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยคุณภาพ. บริษัท อมรินทร์ พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด. กรุงเทพมหานคร. (2550)
- พิศาล แก้วอยู่ และประภคศิริ ภักดี พิณิจ. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยการปรับใช้หัตถกรรมจักสานผักตบชวาในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. การประชุมวิชาการ การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน ครั้งที่ 4 ประจำปี 2557 (วันที่ 11 - 13 มิถุนายน 2557): 321 - 329

- รุ่งนภา ด้วงทอง. ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตลาดเก่า 119 ปี เจ็ดเสมียน ตำบลเจ็ดเสมียน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2554).
- วิษุตา ร้อยพิลา. องค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยามหาสารคาม. (2558).
- วิทยา ชินบุตร. การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดปทุมธานี เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจากประชาคมอาเซียน. วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา. 8, 1 (มกราคม – มิถุนายน 2561): 75 – 89.
- สุภางค์ จันทวานิช. วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ (2543)
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555–2559) [ออนไลน์]. ได้จาก: <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395>
- Buhalis, D. Marketing the competitive destination in the future. *Tourism Management*. 21, 1 (2000): 97-116
- Mohajan, H.K.. Qualitative Research Methodology in Social Sciences and Related Subjects. *Journal of Economic Development, Environment and People*. 7, 1 (2018): 23 – 48.
- Raymond C. and Richards G. 2000. ATLAS (Association for Tourism and Leisure Academics) Newsletter
- Suttipisan, S. Adaptive Uses of Local Textiles for Creative Tourism Product Development in Thailand. *International Journal of Cultural and Tourism Research*, 6, 1 (2013): 47-55.
- Triarchi, E. Alternative Tourism Development: A Theoretical Background *World Journal of Business and Management*, 3, 1 (2017).